

A RITMIKAI KÉSZSÉGEK FEJLŐDÉSÉNEK LONGITUDINÁLIS VIZSGÁLATA AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA ELSŐ ÉS MÁSODIK OSZTÁLYÁBAN

SZ-2

Mucsi Gergő*, Janurik Márta**

**Szegedi Tudományegyetem, Bartók Béla Művészeti Kar*

***Szegedi Tudományegyetem, Bartók Béla Művészeti Kar; MTA-MATE Kora Gyermekkor Kutatócsoport*

Kulcsszavak: ritmikai készségek; készségfejlődés; ének-zene órák

A ritmikai készségek fejlettségének jelentősége túlmutat a zenei teljesítményben betöltött meghatározó szerepén. Számos kutatás alátámasztja a ritmikai készség fejlesztésének más kognitív képességek fejlődésére gyakorolt pozitív hatásait (pl. Tierney & Kraus, 2013). Kutatásunkban ezért a ritmikai készségek hazai oktatási környezetben történő fejlődésvizsgálatát tűztük ki célul 1. és 2. osztályos tanulók körében. 205 fő (ebből 100 fiú) nem emelt óraszámú ének-zenei tanuló gyermek ritmikai készségfejlődésének jellemzőit vizsgáltuk egy megyei jogú város hat általános iskolájának kilenc osztályában. A ritmikai készségek mérésére Janurik és Józsa (2013) zenei képességfelmérő feladatain alapuló két, táblagépen futtatható digitalizált mérőeszközt alkalmaztunk. A ritmus-észlelést mérő feladatok adatfelvételét csoportosan, a ritmusreprodukció vizsgálatát egyéni tesztfelvétellel folytattuk. A hallás utáni megkülönböztetést igénylő ritmusészlelés teszt két részből, hallás utáni ritmus- és tempó-megkülönböztetés feladatokból (Cronbach- α = 0,72; 7 és 6 item), a reprodukciós teszt hallás utáni ritmustapsolási feladatokból áll (Cronbach- α = 0,83; 13 item). Az auditív ritmikai képesség összevont mutatóját a ritmusészlelés és a ritmusreprodukció átlagai alapján alakítottuk ki (Cronbach- α = 0,82). Az adatfelvétel három mérési pontban történt: 1. osztályban a tanév elején és végén, illetve 2. osztályban a tanév végén. Eredményeink alapján az auditív ritmikai képesség szignifikáns, közepes mértékű és lassuló intenzitású fejlődése mutatható ki az általános iskola első két évében (első mérés: $M = 51,35$, $SD = 15,72$; második mérés: $M = 62,25$, $SD = 16,31$; harmadik mérés: $M = 70,78$, $SD = 15,31$; $p < 0,001$). A ritmusészlelés és ritmusreprodukció fejlődési üteme eltérő, a ritmus észlelésével összefüggő készségek fejlődése a ritmusreprodukcióval összehasonlítva 1. osztályban közel kétszer nagyobb mértékű (észlelés: $t = 7,51$, $p < 0,001$, Cohen- $d = 0,74$; reprodukció: $t = 3,89$, $p < 0,001$, Cohen- $d = 0,38$). A két készség elkülönülő fejlődését a korrelációs számítások adatai szintén igazolják. A gyakorisági eloszlások alapján az általános iskolai ének-zene órák 1. osztályban mindkét készség esetében főként a kiegyenlítettebb tanulói fejlettséghez, a lemaradók felzárkózásához, míg 2. osztályban a fejlettebb készséggel rendelkező tanulók további fejlődéséhez járultak hozzá. Az auditív ritmikai képesség fejlődési jellemzőit, szerkezetének változásait faktoranalízis segítségével tártuk fel. Az általános iskola első két évében a ritmikai készségek szerveződésének folyamatos átrendeződését tapasztaltuk. Kutatásunk új eredményekkel szolgál a ritmikai készségfejlődés 7-8 éves korban bekövetkező jellemzőiről. Emellett olyan új módszerek szükségességére hívja fel a figyelmet, amelyek mind az alacsonyabb, mind a magasabb fejlettségű tanulók fejlődését támogatják.

A kutatást a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja, valamint a Szegedi Tudományegyetem Interdiszciplináris Kutatásfejlesztési és Innovációs Kiválósági Központ (IKIKK) Humán és Társadalomtudományi Klaszterének IKT és Társadalmi Kihívások Kompetenciaközpontja támogatta. A szerzők a Gyermeki fejlődés nyomon követését segítő mérőeszközök fejlesztése kutatócsoport tagjai.